

Kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku eksamitega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga lisatakse kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisikuksamivaldkondade hulka uus valdkond – haldusõigus. See muudatus laiendab eksamiteemade ringi, et hõlmata olulisi haldusõigusega seotud teemasid nagu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamine, finantssanktsioonide kohaldamine, isikuandmete kaitse, maksukorraldus ning vabade elukutsete korraldamine.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda koostab uueksamivaldkonna põhjal õigus- ja erialateadmiste testi küsimused. Need küsimused hõlmavad eelmainitud teemasid ning tagavad, et eksaminandid omandavad vajalikud teadmised ja oskused haldusõiguse spetsiifilistes valdkondades. Eelnõuga kavandatud muudatused tugevdavad Eesti võimet täita nii rahvusvahelisi ja Euroopa Liidu tasandi kohustusi kui ka Eesti õigusaktidest tulenevaid nõudeid.

Määruse eelnõuga muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) justiitsministri 15. detsembri 2009. a määrus nr 42 „Kohtutäiturimäärustik“, RT I, 28.12.2022, 16;
- 2) justiitsministri 11. oktoobri 2010. a määrus nr 33 „Pankrotihalduri ja saneerimisnõustaja eksami erialateadmiste testi valdkonnad ja hindamise kord“, RT I, 01.07.2022, 26;
- 3) justiitsministri 29. juuni 2022. a määrus nr 17 „Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja metoodikakomisjoni töö korraldus, võlgniku usaldusisiku eksami, esmase koolituse ja täiendusõppe nõuded ning kojale makstava tasu suurus“, RT I, 01.07.2022, 25.

1.2. Ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostas Justiits- ja Digiministeeriumi justiitshalduspoliitika vabakutsete talituse nõunik Ilona Põld (ilona.pold@justdigi.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu ja seletuskirja Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Rahapesu ennetamise ja terrorismi rahastamise tõkestamise riiklik riskihindamine aastatel 2017–2019 näitas, et nimetatud valdkonnad tuleb kaasata eksamiteemadesse. Kavandatav muudatus täiendab regulatsiooni, et see vastaks nii riiklikele kui ka rahvusvahelistele nõuetele.

Lisaks jõustus 2024. aasta 17. juunil rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muudatus, mis lisas kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku erikohustustega isikute nimekirja (RSanS-i § 20 lg 12). See suurendas vajadust omandada spetsiifilisi teadmisi

rahvusvaheliste finantssanktsioonide protseduurireeglite kohta. Kavandatav muudatus aitab tagada eksamite vastavuse uutele nõuetele ning vähendada õigusselgusetust.

Kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku töövaldkond on tihedalt seotud isikuandmete kaitse, maksukorralduse ja vabade elukutsete reguleerimisega. Isikuandmete kaitse seadus ja Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärus kohustavad nimetatud ametite esindajaid tagama delikaatse isiku- ja finantsteabe konfidentsiaalsuse. Maksukorralduse tundmine on vajalik, kuna täitemenetlused hõlmavad sageli maksuvõlgade sissenõudmist ja nende õiguspärast haldamist. Samuti peavad kohtutäitur, pankrotihaldur, saneerimisnõustaja ja usaldusisik olema kursis vabade elukutsete korralduse põhimõtetega, kuna nende tegevus toimub reguleeritud elukutse esindajatena, mis eeldab rangeid eetikastandardeid ja vastutust.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda on need teemad juba varem eksamiküsimustesse lisanud, kuid ametlikult, määruse tasandil ei ole seda reguleeritud.

Eeltoodust johtuvalt tuleb kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku eksamitega seotud justiitsministri määrustes teha järgmised muudatused:

1) justiitsministri 15. detsembri 2009. a määruse nr 42 „Kohtutäiturimäärustik“ § 75 lõiget 2 täiendatakse punktiga 9, millega lisatakse eksamiteemade hulka haldusõigus;

2) justiitsministri 11. oktoobri 2010. a määruse nr 33 „Pankrotihalduri ja saneerimisnõustaja eksami erialateadmiste testi valdkonnad ja hindamise kord“ § 2 täiendatakse punktiga 17, millega lisatakse pankrotihalduri eksami erialateadmiste testi valdkondade hulka haldusõigus. Lisaks asendatakse määruse §-s 2¹ saneerimisnõustaja eksami valdkondadesse viidatud punktide arv „16“ arvuga „17“. Praegu viitab saneerimisnõustaja eksaminõuete regulatsioon määruse § 2 punktides loetletud pankrotihalduri eksamivaldkondadele. Haldusõiguse lisamise järel suureneb eksamivaldkondade arv, mistõttu tuleb ka saneerimisnõustaja eksaminõuetes viidata õigetele valdkondadele;

3) justiitsministri 29. juuni 2022. a määruse nr 17 „Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja metoodikakomisjoni töö korraldus, võlgniku usaldusisiku eksami, esmase koolituse ja täiendusõppe nõuded ning kojale makstava tasu suurus“ § 8 täiendatakse punktiga 11, millega lisatakse eksamiteemade hulka haldusõigus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega ning täidab Euroopa Liidu direktiivide ja määruste nõudeid, mis käsitlevad rahapesu, terrorismi rahastamise tõkestamist ja isikuandmete kaitset. Olulised õigusaktid:

1) direktiiv 2015/849 (EL-i 4. rahapesu direktiiv)¹, mis sätestab meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2015/849](#), 20. mai 2015, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ

2) direktiiv 2018/843 (EL-i 5. rahapesu direktiiv)², mis laiendab rahapesu tõkestamise kohustusi ja käsitletavaid valdkondi;

3) isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR) (EL-i määrus 2016/679)³, mis kehtestab isikuandmete töötlemisele ja kaitsele rangelt reguleeritud nõuded, mille järgimine on kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku töös oluline, arvestades nende juurdepääsu delikaatsetele andmetele.

Eelnõuga kavandatavad muudatused tugevdavad Eesti võimet täita rahvusvahelisi ja Euroopa Liidu tasandi kohustusi. Samuti tagatakse, et kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku eksamiteemad vastavad Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele. See aitab kaasa EL-i õiguse ühtsele rakendamisele Eestis ning toetab õiguskindluse ja -selguse tagamist nimetatud valdkondades.

4. Määruse mõjud

Muudatus suurendab eksamiteemade asjakohasust ja parandab eksaminandi pädevust haldusõiguse valdkonnas. Muudatuse positiivsed mõjud:

1) parandab eksaminandi teadmisi haldusõiguse spetsiifiliste valdkondade, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise, finantssanktsioonide kohaldamise, isikuandmete kaitse, maksukorralduse ja vabade elukutsete korraldamise kohta;

2) tugevdab Eesti suutlikkust täita rahvusvahelisi kohustusi, tagades, et reguleeritud ametite esindajatel on nõutavad teadmised ja oskused rahvusvaheliste standardite järgimiseks.

Muudatuse negatiivsed mõjud puuduvad, kuna see täiendab ainult eksamiteemade regulatsiooni, suurendades erialast pädevust, ilma et see tooks kaasa täiendavaid kulusid või halduskoormust sidusrühmadele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi ega riigieelarvelisi tulusid. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda koostab uueksamivaldkonna põhjal õigus- ja erialateadmiste testi küsimused. Vajalikud eksamimaterjalid on osaliselt olemas ja nende kohandamine ei nõua lisainvesteeringuid. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, kes vastutab kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku eksami korraldamise eest, on valmis muudatust rakendada.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatus jõustub üldises korras. Eksami korraldajale jääb piisavalt aega muudatuste rakendamiseks ja eksamite kohandamiseks, kuna haldusõiguse eksamiteema on juba eksamikavas. Ka eksaminandidel on piisavalt aega ettevalmistuseks, sest eksamid toimuvad pärast määruse jõustumist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Ettepaneku määruse muutmiseks esitas Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, kelle ülesanne on kohtutäituri, pankrotihalduri, saneerimisnõustaja ja usaldusisiku eksami korraldamine.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2018/843](#), 30. mai 2018, millega muudetakse direktiivi (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist, ning millega muudetakse direktiive 2009/138/EÜ ja 2013/36/EL

³ [GDPR](#)

Arvestades eelnõu spetsiifikat ja tehnilist iseloomu, ei peetud vajalikuks korraldada avalikku konsultatsiooni ega kaasata huvirühmi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

(allkirjastatud digitaalselt)

Heddi Lutterus
asekantsler kantsleri ülesannetes